

USVOJENI TEKSTOVI

P8_TA(2016)0456

Stanje u Bjelarusu

Rezolucija Europskog parlamenta od 24. studenoga 2016. o stanju u Bjelarusu (2016/2934(RSP))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije i preporuke o Bjelarusu,
- uzimajući u obzir parlamentarne izbore održane 11. rujna 2016. i predsjedničke izbore održane 11. listopada 2015.,
- uzimajući u obzir izjavu predsjednika svojeg Izaslanstva za odnose s Bjelarusom od 13. rujna 2016. o nedavnim parlamentarnim izborima u Bjelarusu,
- uzimajući u obzir izjavu glasnogovornice Europske službe za vanjsko djelovanje od 12. rujna 2016. o parlamentarnim izborima u Bjelarusu,
- uzimajući u obzir preliminarnu izjavu Ureda za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) pri Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju (OESS), Parlamentarne skupštine OESS-a i Parlamentarne skupštine Vijeća Europe od 12. rujna 2016. o parlamentarnim izborima u Bjelarusu,
- uzimajući u obzir zaključke Vijeća o Bjelarusu, posebno one od 16. veljače 2016. kojima se ukidaju restriktivne mjere protiv 170 pojedinaca i tri bjelaruska poduzeća;
- uzimajući u obzir završno izvješće OESS-a od 28. siječnja 2016. o predsjedničkim izborima održanima 11. listopada 2015. u Bjelarusu,
- uzimajući u obzir brojne izjave bjelaruskih vlasti da će neke od preporuka koje je OESS/ODIHR donio nakon predsjedničkih izbora 2015. biti provedene prije parlamentarnih izbora 2016.,
- uzimajući u obzir činjenicu da su 22. kolovoza 2015. bjelaruske vlasti oslobodile šest političkih zatvorenika, kao i izjavu potpredsjednice Komisije / Visoke predstavnice EU-a za vanjske poslove i sigurnosnu politiku Federice Mogherini i povjerenika za europsku susjedsku politiku i pregovore o proširenju Johannes Hahna od 22. kolovoza 2015. o puštanju na slobodu političkih zatvorenika u Bjelarusu,
- uzimajući u obzir članak 123. stavke 2. i 4. Poslovnika,

- A. budući da je u svojem završnom izvješću o predsjedničkim izborima održanima 2015. u Bjelarusu OEES/ODIHR zajedno s Venecijanskom komisijom Vijeća Europe iznio niz preporuka koje je Bjelarus trebao provesti prije parlamentarnih izbora 2016. godine;
- B. budući da su u cilju izgradnje boljih odnosa sa Zapadom bjelaruske vlasti nerado poduzele korake kako bi demokratskim oporbenim strankama omogućile jednostavniju registraciju u usporedbi s prethodnim izborima te da je stranim promatračima omogućen veći pristup prebrojavanju glasova;
- C. budući da je predsjednik Bjelarusu 6. lipnja 2016. raspisao izbore za Zastupnički dom; budući da su se ti izbori održali 11. rujna 2016.; budući da je za izbore akreditirano više od 827 međunarodnih promatrača i 32 100 građana promatrača; budući da je, kako u svojim zaključcima navodi OEES/ODIHR, većina građana promatrača predstavljala javna udruženja koja subvencionira država i koja su bila uključena u aktivnu promidžbu provladinih kandidata; budući da je, s ciljem promatranja izbora i kao odgovor na poziv Ministarstva vanjskih poslova Bjelarusu, pokrenuta misija za promatranje izbora OEES-a/ODIHR-a;
- D. budući da su prema ocjeni OEES-a/ODIHR-a parlamentarni izbori 2016. učinkovito organizirani, ali i dalje postoje brojni već dugo prisutni sistemski nedostaci, uključujući ograničenja koja se u pravnom okviru odnose na politička prava i temeljne slobode; budući da je pri prebrojavanju i tabeliranju glasova utvrđen značajan broj proceduralnih nepravilnosti kao i manjak transparentnosti;
- E. budući da će prvi put nakon dugo vremena demokratska oporba imati predstavnike u bjelaruskom parlamentu; budući da se, prema posebnom izvjestitelju UN-a za stanje ljudskih prava u Bjelarusu, pravni i administrativni sustavi na kojima se temelji ograničavanje ljudskih prava nisu promijenili; budući da se od dvojice neovisnih članova parlamenta očekuje da preuzmu ulogu istinske oporbe;
- F. budući da od 1994. u Bjelarusu nisu održani slobodni i pravedni izbori temeljeni na izbornom zakonu usklađenim s međunarodno priznatim standardima OEES-a/ODIHR-a;
- G. budući da je EU u veljači 2016. ukinuo većinu svojih restriktivnih mjera protiv bjelaruskih dužnosnika i pravnih subjekata u znak dobre volje kako bi potaknuo Bjelarus na poboljšanje stanja u pogledu ljudskih prava, demokracije i vladavine prava; budući da je Vijeće u svojim zaključcima o Bjelarusu od 15. veljače 2016. naglasilo potrebu da se poboljša suradnja EU-a i Bjelarusu u nizu gospodarskih područja i pitanja povezanih s trgovinom i pomoći, čime se Bjelarusu otvorila mogućnost da podnosi zahtjeve za financiranje Europske investicijske banke i Europske banke za obnovu i razvoj; budući da je zabilježen napor uložen u rješavanje određenih već dugo prisutnih problema uoči izbora 2016., ali da istovremeno i dalje postoje mnogi neriješeni problemi u pravnom i postupovnom izbornom okviru;
- H. budući da su dvije bjelaruske skupine za promatranje izbora (Branitelji ljudskih prava za slobodne izbore i Pravo na izbor 2016.) osudile nedavne izbore jer nisu provedeni u skladu s brojnim ključnim međunarodnim standardima i jer nisu vjerodostojan odraz volje bjelaruskih građana;
- I. budući da su bjelaruske promatračke skupine prikupile konkretne dokaze o masovnim pokušajima da se diljem zemlje umjetno uveća ukupan odaziv birača tijekom

petodnevnog razdoblja za rano glasovanje (6. – 10. rujna 2016.) i na dan izbora (11. rujna 2016.) te budući da je jedini nezavisni institut za ispitivanje javnog mnijenja u Bjelarusu (NISEPI) zbog pritiska vlade prekinuo s radom pa je zbog toga vrlo teško ocijeniti koje su stvarne političke preferencije stanovnika Bjelarus;

- J. budući da je 18. studenog 2015. dio bjelaruskih oporbenih snaga prvi put predstavio sporazum o suradnji radi zajedničke kandidature na parlamentarnim izborima 2016.;
- K. budući da je prvi posjet Izaslanstva Parlamenta za odnose s Bjelarusom nakon 2002. održan u Minsku 18. i 19. lipnja 2015.; budući da Europski parlament trenutačno nema službene odnose s bjelaruskim parlamentom;
- L. budući da je Bjelarus imao konstruktivnu ulogu u sklapanju sporazuma o prekidu vatre u Ukrajini;
- M. budući da se, uslijed ruske agresije na Ukrajinu i protupravnog pripojenja Krima, u bjelaruskom društvu povećao strah od destabilizacije stanja u zemlji zbog promjene vlasti; budući da se, međutim, bjelaruski narod i dalje nada temeljitim reformama i mirnoj transformaciji svoje zemlje;
- N. budući da bjelarusko gospodarstvo više od 20 godina stagnira i da su najvažniji sektori i dalje u vlasništvu države te da njima upravlja i nadzire ih državna uprava; budući da se sve više povećava gospodarska ovisnost Bjelarusu o ruskoj gospodarskoj pomoći te da je gospodarstvo Bjelarusu među najlošijima kada je riječ o zemljama Euroazijske gospodarske unije: 2015. i 2016. bjelaruski BDP pao je, primjerice, za više od 30 milijardi USD;
- O. budući da je Bjelarus jedina zemlja u Europi koja i dalje provodi smrtnu kaznu; budući da je 4. listopada 2016. bjelaruski Vrhovni sud potvrdio smrtnu kaznu izrečenu Sjarheju Vostrikauu, što je četvrti put 2016. godine da bjelaruski Vrhovni sud potvrđuje smrtnu kaznu;
- P. budući da su organizacije koje se bore za ljudska prava skrenule pozornost na nove metode uznemiravanja oporbe; budući da bjelaruske vlasti nisu prestale s političkim protivnicima postupati na represivan način: mirni prosvjednici i dalje snose upravnu odgovornost, druga su građanska i politička prava ograničena, a zemlja ima nove političke zatvorenike; budući da bjelaruske vlasti nisu poduzele mjere za sustavne i kvalitativne promjene u području ljudskih prava, osobito na zakonodavnoj razini;
- Q. budući da znatno poboljšanje u području slobode govora i slobode medija, poštovanje političkih prava običnih građana i oporbenih aktivista te poštovanje vladavine prava i temeljnih prava predstavljaju preduvjete za bolje odnose između EU-a i Bjelarusu; budući da je Europska unija i dalje čvrsto predana daljnjem djelovanju u području zaštite ljudskih prava u Bjelarusu, uključujući slobodu govora i medija;
- R. budući da je 25. listopada 2016. Bjelarus donio prvi nacionalni plan djelovanja u području ljudskih prava, odobren rezolucijom Vijeća ministara; budući da se, prema bjelaruskim vlastima, tim planom utvrđuju glavni smjerovi djelovanja u cilju ispunjenja obveza koje je ta zemlja preuzela u području ljudskih prava;
- S. budući da su ciljevi sudjelovanja Bjelarusu u Istočnom partnerstvu i njegovu parlamentarnom ogranku, Euronestu, jačanje suradnje Bjelarusu i EU-a; budući da

bjelaruski parlament nema službeni status u Parlamentarnoj skupštini Euronesta;

- T. budući da je Bjelarus u procesu izgradnje svoje prve nuklearne elektrane u Ostrovecu, na granici s EU-om; budući da se svaka zemlja koja razvije nuklearno oružje mora strogo pridržavati međunarodnih zahtjeva i standarda povezanih s nuklearnom sigurnošću i sigurnošću okoliša; budući da bjelaruska vlada, koja je jedina odgovorna za sigurnost i zaštitu nuklearnih postrojenja na svom teritoriju, mora ispuniti obveze i prema svojim građanima i prema susjednim zemljama; budući da odluke o gradnji nuklearnih postrojenja, njihovu stavljanju u pogon i izvan pogona moraju biti utemeljene na načelima otvorenosti i transparentnosti;
- U. budući da je Bjelarus član Organizacije ugovora o zajedničkoj sigurnosti (CSTO) i da sudjeluje u zajedničkim vojnim vježbama s Rusijom pod nazivom „Zapad”, koje su povezane sa scenarijima napada u zapadnom susjedstvu koji uključuju simulaciju korištenja nuklearnog oružja protiv Poljske; budući da će Rusija sljedeće godine sudjelovati u vježbama „Zapad – 2017.”, koje uključuju moguće daljnje agresivne scenarije;
1. i dalje je duboko zabrinut zbog nedostataka koje su neovisni međunarodni promatrači uočili tijekom predsjedničkih izbora 2015. i parlamentarnih izbora 2016. godine; priznaje pokušaje da se ostvari napredak, ali napominje da oni još uvijek nisu dovoljni; skreće pozornost na činjenicu da će u novoizabranom parlamentu biti jedan predstavnik oporbene stranke i jedan predstavnik nevladina sektora; međutim, smatra da je riječ o političkim imenovanjima, a ne o rezultatu izbornog postupka; napominje da će razmatranje budućih zakonodavnih prijedloga koje podnesu ta dva zastupnika biti ispit političkih namjera vlasti koje se kriju iza tih imenovanja;
  2. poziva bjelaruske vlasti da bez odgađanja nastave s radom na sveobuhvatnoj izbornoj reformi, koja je dio šireg procesa demokratizacije, te da pritom surađuju s međunarodnim partnerima; ističe da se preporuke OESS-a/ODIHR-a trebaju provesti pravovremeno, uoči lokalnih izbora u ožujku 2018., te da njihovu provedbu trebaju promatrati domaći i međunarodni promatrači; naglašava da je to ključ ostvarenja željenog napretka u odnosima između EU-a i Bjelarusu;
  3. ponovno poziva bjelaruske vlasti da u svim okolnostima zajamče poštovanje demokratskih načela, ljudskih prava i temeljnih sloboda, u skladu s Općom deklaracijom o ljudskim pravima te međunarodnim i regionalnim instrumentima o ljudskim pravima koje je Bjelarus ratificirao;
  4. poziva bjelarusku vladu da rehabilitira oslobođene političke zatvorenike i da im vrati sva građanska i politička prava;
  5. izražava zabrinutost zbog činjenice da od 2000. u Bjelarusu nije registrirana nijedna nova politička stranka; traži ukidanje svih ograničenja u tom pogledu; ističe da sve političke stranke moraju imati mogućnost neograničenog političkog djelovanja, posebno u razdoblju predizborne kampanje;
  6. očekuje da vlasti prestanu progoniti nezavisne medije iz političkih razloga; poziva na ukidanje prakse prekršajnog progona i proizvoljne primjene članka 22.9. odjeljka 2. Upravnog kodeksa na slobodne novinare zbog toga što surađuju sa stranim medijima bez akreditacije, čime se ograničava pravo na slobodu izražavanja i širenje informacija;

7. traži od bjelaruskih vlasti da čim prije stave izvan snage članak 193. stavak 1. Kaznenog zakona, kojim se kažnjava organiziranje aktivnosti neregistriranih javnih udruga i organizacija kao i sudjelovanje u njima, te da omoguće potpuno, slobodno i neometano pravno djelovanje javnih udruga i organizacija; skreće pozornost Komisije posebno na činjenicu da je trenutno, kao posljedica primjene članka 193. stavka 1. i ostalih restriktivnih mjera, više od 150 bjelaruskih nevladinih organizacija registrirano u Litvi, Poljskoj, Češkoj i drugdje;
8. apelira na bjelaruske vlasti da revidiraju politiku u okviru koje međunarodna financijska pomoć nevladinu sektoru u Bjelarusu i dalje podliježe velikim poreznim opterećenjima;
9. snažno osuđuje politiku bjelaruske vlade koja se odnosi na upotrebu posebnih snaga kako bi se interveniralo u unutarnja pitanja organizacija civilnog društva, između ostalog onih koje predstavljaju nacionalne manjine, kao što je npr. neovisna nevladina organizacija Savez Poljaka u Bjelarusu;
10. potiče Bjelarus, kao jedinu zemlju u Europi koja još uvijek provodi smrtnu kaznu, i koja je nedavno nastavila s njezinim izvršenjem, da se pridruži globalnom moratoriju na izvršenje smrtne kazne kao prvom koraku prema njezinu trajnom ukidanju; podsjeća da smrtna kazna predstavlja nečovječno i ponižavajuće postupanje, nema dokazani odvraćajući učinak, a sudske pogreške čini nepovratnima; poziva Europsku službu za vanjsko djelovanje (ESVD) i Komisiju da u aktualnom dijalogu o ljudskim pravima između EU-a i Bjelarusu kao prioritet jasno odrede navedene probleme; pozdravlja, u tom kontekstu, činjenicu da je Vijeće ministara Bjelarusu usvojilo plan djelovanja za provedbu preporuka koje je iznijela radna skupina za univerzalni periodični pregled Vijeća UN-a za ljudska prava te očekuje da će taj plan biti u cijelosti proveden;
11. poziva EU da nastavi raditi na daljnjoj normalizaciji odnosa s Bjelarusom: ponovno izražava stajalište prema kojemu se postojeće nesuglasice najbolje mogu riješiti poboljšanim komunikacijskim kanalima i prema kojem se daljnjim angažmanom EU-a, osobito Europskog parlamenta, u dijalogu s Bjelarusom i posebno s njegovim građanima i civilnim društvom, kao i s parlamentima i raznim političkim strankama, mogu ostvariti konkretni rezultati i doprinijeti nezavisnosti, suverenitetu i prosperitetu te zemlje;
12. poziva ESVD i Komisiju da nastave pružati i povećaju potporu organizacijama civilnog društva u Bjelarusu i u inozemstvu; u tom kontekstu naglašava da je potrebno poduprijeti sve neovisne izvore informacija u bjelaruskom društvu, uključujući radiodifuziju na bjelaruskom jeziku i iz inozemstva;
13. napominje da su u siječnju 2014. započeli pregovori o pojednostavnjenju viznog režima u cilju poboljšanja međuljudskih kontakata i poticanja stvaranja civilnog društva; ističe da bi Komisija i ESVD trebali poduzeti potrebne mjere za ubrzanje napretka u tom pogledu;
14. podupire EU i njegovu politiku „kritičkog angažmana” prema bjelaruskim vlastima te navodi i da je spreman doprinijeti toj politici, među ostalim preko svojeg Izaslanstva za odnose s Bjelarusom; poziva Komisiju da pomno prati zakonodavne inicijative i nadzire njihovu provedbu; podsjeća da EU mora osigurati da se njegova sredstva ne upotrebljavaju za represiju nad organizacijama civilnog društva, borcima za ljudska prava, slobodnim novinarima i vođama oporbe;

15. izražava zabrinutost zbog sigurnosnih problema koji su posljedica izgradnje bjelaruske nuklearne elektrane u Ostrovecu, koji je od Vilnusa, glavnog grada Litve, udaljen manje od 50 km i nalazi se blizu granice s Poljskom; ističe potrebu za sveobuhvatnim međunarodnim nadzorom provedbe tog projekta kako bi se zajamčila njegova usklađenost s međunarodnim sigurnosnim uvjetima i normama u pogledu nuklearne sigurnosti i sigurnosti okoliša, među kojima su i konvencije UN-a iz Espoa i Aarhusa; poziva Komisiju da pitanje sigurnosti i transparentnosti spomenute nuklearne elektrane u izgradnji uključi u svoj dijalog s Bjelarusom i Rusijom, s obzirom na to da je financira Rusija i da se temelji na tehnologiji Rosatoma, te da Parlamentu i državama članicama, osobito onima koje se nalaze u susjedstvu Bjelarusu, podnosi redovna izvješća; poziva Vijeće i Komisiju da iskoriste svoje instrumente, među kojima je i postavljanje uvjeta za dobivanje makrofinancijske pomoći EU-a, kako bi osigurali da Bjelarus poštuje međunarodne sigurnosne standarde u pogledu nuklearne elektrane iz Ostrovecu, posebno kada je riječ o provođenju testiranja otpornosti na krizne situacije, kako je dogovoreno s Komisijom 23. lipnja 2011.;
16. pridaje veliku važnost i raduje se što će Bjelarus, čim se ispune politički uvjeti u skladu s Osnivačkim aktom, pristupiti Parlamentarnoj skupštini Euronesta, s obzirom na to da bi to pristupanje bilo prirodan korak naprijed u sudjelovanju Bjelarusu u multilateralnom okviru suradnje Istočnog partnerstva;
17. ponovno ističe svoju predanost radu za dobrobit naroda Bjelarusu u vidu potpore njihovim prodemokratskim težnjama i inicijativama i doprinosa stabilnoj, demokratskoj i prosperitetnoj budućnosti te države;
18. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi potpredsjednici Komisije / Visokoj predstavnici Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, Europskoj službi za vanjsko djelovanje, Vijeću, Komisiji, državama članicama, OESS-u/ODIHR-u, Vijeću Europe i bjelaruskim vlastima.